

Nr 84.

Av herr **Andersson, Elof, m. fl.**, med förslag till förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Under de senaste fem åren ha förhållandena på den svenska spannmålsmarknaden, särskilt i vad rör brödsäd, varit i hög grad otillfredsställande. Det mest utmärkande för marknaden har varit, att den svenska brödsäden under hösten och vintern varje år betalats med ett pris, som avsevärt understigit världsmarknadspriset med tillägg av tullen, medan framemot konsumtionsårets slut, under våren och försommaren, priserna stigit och småningom kommit att tangera världsmarknadens. Endast den kvantitativt obetydliga skörd, som bärgades under 1924, har betalats med bättre priser, givetvis sammanhängande med det i så hög grad minskade utbudet. Alltsedan 1921 års skörd fördes i marknaden, ha spannmålstullarna alltså i stort sett varit ineffektiva eller endast kunnat utnyttjas i väsentligt ringare utsträckning än som var fallet före kristiden. En utredning rörande de noterade priserna i Malmö och Köpenhamn å vete och råg av samma hektolitervikt giver vid handen, att — om missväxtåret 1924 undantages — tullen å vete utnyttjats allenast till 27 procent och för råg till 18 procent under åren 1921—1925, medan motsvarande siffror för åren 1904—1913 voro respektive 80 procent och 64 procent.

Att Sveriges jordbrukare under den tid av året, då den ojämförligt största delen av skörden föres i marknaden, ej på långt när kommit i åtnjutande av det skydd, som statsmakterna velat bereda brödsädesodlingen, ligger alltså i öppen dag, ett förhållande, som varit så mycket kännbarare, som spannmålspriserna i och för sig legat på en låg prisnivå, i synnerhet under vissa år. Och härtill kommer, att jordbrukets produktionskostnader ingalunda nedgått i samma grad, utan alltjämt äro relativt höga, särskilt vad rör inköp av vissa förnödenheter. De jordbrukare, som kunnat lagra sin skörd ett halvt års tid eller längre och ej av ekonomiska skäl nödgats att tidigare realisera densamma, ha i regel kunnat betinga sig mera tillfredsställande priser. Det är de i ekonomiskt hänseende svagare ställda jordbrukarna, som hårdast drabbats av här berörda missförhållanden, i det att de tvingats att redan på hösten försälja sin brödsäd för att möta då föreliggande utgifter.

Då en stor del av skörden är färdig att föras i marknaden tämligen kort efter bärgningen, torde för ernående av bättre förhållanden på spannmålsmarknaden en mera utsträckt lagring och ett jämnare utbud av säd under hela konsumtionsåret böra eftersträvas. Vissa åtgärder i nämnda syfte, av-

seende förbättrade möjligheter till lagring och belåning av spannmål, ha föreslagits och delvis även prövats, utan att dock i nämnvärd grad leda till ett bättre läge. En medverkande orsak till de låga priserna har jämväl varit det starka grepp över prisbildningen, som särskilt storkvarnarna och deras sammanslutning haft alltsedan kristiden, möjliggjort genom att kvarnarna äro de enda avnämarna av svensk brödsäd. ¶

Redan på hösten 1922 fann dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet förhållandena på spannmålsmarknaden så anmärkningsvärda, att han lät tillkalla särskilda s. k. spannmålsakkunniga, vilka 1923 avgåvo sitt betänkande och föreslogo införande av s. k. utförselbevis. I sitt utlåtande över nämnda betänkande avstyrkte kommerskollegium förslaget, närmast med den motivering att den ogynnsamma prisrelationen mellan svensk och utländsk brödsäd skulle bero på tillfälliga omständigheter, en uppfattning, som även torde ha delats av åtskilliga personer, såväl inom som utom riksdagen. De senaste årens utveckling har emellertid visat, att de påtalade missförhållandena alltjämt fortsatt och efter 1925 års rikliga och goda skörd framträtt med oförminskad styrka. Härtill kommer, att det tyska riket från den 1 oktober 1925 återinfört utförselbevisen, varigenom en avsevärd export av brödsäd därifrån möjliggjorts, ledande till en stark sänkning av importspannmålets pris i Sverige, särskilt påtaglig i fråga om råg, vars pris genom den tyska konkurrensen bragts ned till fodervärdesgränsen.

På grund av vad här anförts ha undertecknade kommit till den uppfattningen, att även hos oss ett försök borde göras med utförselbevis för vete och råg, avseende att åvägabringa ett jämnare och stabilare pris å svensk brödsäd, som vid tillfällena av starka utbud skulle kunna, åtminstone i viss utsträckning, avyttras till andra länder, något som även skulle kunna ske utan svårighet, därest utförselbevis finnas, enligt vad spannmålshandelns män samstämmigt uttalat. Vi hålla visserligen ej före, att införande av utförselbevis ensamt vore ägnat att tillrättalägga förhållandena, utan torde härför även vara nödigt att få till stånd bättre lagrings- och kreditanordningar samt ett bättre organiserande även från lantbrukarnas egen sida av spannmålsförsäljningen. Då utförselbevisens verkningar jämväl lära vara svåra att med full säkerhet kunna förutse, anse vi, att anordningen borde vidtagas försöksvis, att gälla t. ex. under två år.

Någon anledning att förmoda, att mjölpriserna genom utförselbevisen skola komma att ligga högre i förhållande till världsmarknadspriserna än fallet var före världskriget, torde ej föreligga, då ingen ändring av mjöltullen ifrågasättes och världsmarknadens inflytande på den inhemska mjölmarknaden komme att bibehållas liksom hittills.

Det har även som ett skäl mot utförselbevisen anförts, att endast vissa jordbrukare, nämligen de som odla brödsäd till avsalu, finge gagn av den avsedda förbättringen av priserna. Vi vilja i fråga härom påpeka, att enligt en utredning, verkställd för tull- och traktatkommittén av byråchefen Höijer, även vid det mindre och medelstora jordbruket inom södra och

mellersta Sverige en ganska avsevärd del av brödsädesproduktionen försäljes. Sålunda visar nämnda utredning, att vid jordbruk inom storleksgruppen 10—20 har 39 procent av totalproduktionen av brödsäd försäljes och inom storleksgruppen 30—50 har 64 procent. För de egentliga storbruken, över 100 har, är motsvarande siffra t. o. m. något lägre, eller 56 procent. För jordbruksnäringen i sin helhet kan det enligt vår mening endast vara till gagn, att en så viktig produkt som brödsäden betalas med goda och jämna priser, vilket genom jordbrukets ökade möjligheter att bära produktionskostnaderna, arbetslöner etc., även torde direkt eller indirekt komma alla dem till godo, som arbeta i och ha sin utkomst i denna näring.

Det krav, som på senare tider rests från jordbrukare och deras organisationer på införande av utförselbevis, innebär ingalunda en begäran om ökat tullskydd, utan endast ett hävdande av den uppfattningen, att det skydd, som avsetts för en viktig gren av jordbruksproduktionen, också bör tillkomma denna, i stället för att till stor del vara ineffektiv eller, såsom vid vissa tidpunkter skett, rent av komma andra intressen till godo, nämligen storkvarnarna. Erinras bör ock, att industriens tullskydd alltjämt är fullt effektivt och t. o. m. delvis bäres av jordbrukarna, som få betala tullskyddade industrivaror med de av tullarna betingade högre priserna.

På grund härav hemställa vi,

att riksdagen behagade antaga det såsom bilaga A till denna motion fogade förslaget till förordning angående utförselbevis för vete och råg.

Stockholm den 20 januari 1926.

Elof B. Andersson,
Fältenborg.

B. von Stockenström. Åke Ingeström. August Johansson.

Gottfr. Karlsson. Olaus Pettersson. Erik Abrahamsson.

Jöns Pålsson. Ulrik Leander. Edw. Larson.

N. A. Bondeson.

Förslag

till

förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån för varor, som nu sagts, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av två procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1926 och gäller till och med den 31 juli 1928.